Banke, kao posrednici između deficita i suficita, su bile, a to su i danas, bitan dio procesa reprodukcije. Naprosto, osim osiguranja, drugih financijskih institucija nije ni bilo. Tek razvoj kapitalizma iznjedrio je tržišta kapitala. Daljnji razvoj financijske industrije kao rezultat tržišnih modela privređivanja podijelio se je na dva tipa: prvi, bankarski model koji još poznamo kao rajnski model privređivanja i drugi, model tržišta kapitala (burze su najznačajniji predstavnik) poznat kao anglosaski model privređivanja. Kako je neoliberalizam iznjedren u Americi koja ima anglosaski model privređivanja to je današnja globalizacija «pokrenuta» (određena) povezivanjem tržišta kapitala koje su poslovne banke aktivno slijedile. Dans se razlike na relaciji anglosaskog i rajnskog modela gube i imamo značajne promjene u rajnskom modelu privređivanja koji konvergira anglosaskom modelu privređivanja.

Ta globalna kretanja u financijskoj industriji rezultirala su «inegracijom» svjetske financijske industrije, s jedne strane, i, s druge strane, stvaranjem grupacija financijskih industrija koje, bez obzira da li se okupljaju oko poslovne banke ili neke druge financijske industrije, imaju svoja umreženja svih oblika financijskih institucija. Tako imamo u jednoj «obitelji» pored poslovnih banaka cijele lepeze investicijskih fondova, investicijskih banaka, osiguravajućih društava.....

U budućnosti broj financijskih institucija, zajedno sa njihovim grupacijama, će se smanjivati pa će financijsko tržište postati tržište ograničene konkurencije što znači da tržišni zakoni neće ni izdaleka funkcionirati u financijskoj industriji kao što je to slučaj danas. Oligopolna struktura definirat će, autonomno, svoju politiku nezavisno od realnih tokova (u Hrvatskoj je takvo kretanje već prisutno – sic!). U toj priči doći će do dodatnog jačanja razvijenih u odnosu na nerazvijene zemlje i može se reći da postojeća dužnička kriza nija ekces realne ekonomije već bitan uvjet razvoja i opstanka globalne financijske industrije. U tom smislu uloge MMF-a i WB-a čine mi se potpuno razumljivim.

Pogled na Hrvatsku potvrđuju navedene tvrdnje. Prošlost, zbog specifičnog privrednog sustava, je različita i kao što je poznato poslovne banke nisu bile ravnopravni dio procesa reprodukcije već «servis udruženog rada». To je bio službeni stav. Međutim taj servis udruženog rada je zapravo bio materijalna podloga rukovodstva vladajuće partije. Upravo je podjela štednje (stanovništvo je jedino imalo suficite) implicite i eksplicite definirala odnos i položaj dijela i cjeline. Može se reći da je upravo bankaski sustav razvijao oligopolnu strukturu (dogovornu ekonomiju) koja nije mogla dati primjeren rezultat. Razvoj pojedinih općina, čiji su pokrovitelji bili političari u saveznim i republičkim tijelima, bio je moguć ako je odnosna općina imala «svoga druga».

Ante Marković je uveo pozitivnu kamatnu stopu i ona je kao takva definirala cijenu kapitala. Pozitivna kamatna stopa je zapravo «zabila čavao na mrtvački sanduk» boljševičkog i birokratskog privrednog sustava.

Iz takvog sustava banke su «izašle» sa mnogobrojnim dubiozama. Hrvatska je problem starih banaka rješila na vrlo loš i vrlo skup način. Slovenci su to puno učinkovitije učinili. Privatizacija hrvatskih poslovnih banaka koja je u devedesetim izvršena pokazuje negativni financijski rezultat jer su uložena sredstva da bi se poslovne banke asanirale bila neuporedivo veća od

prodajne cijene tih istih saniranih poslovnih banaka. Udružena banka Hrvatske nije, zbog raznih interesa, mogla opstati. Danas je hrvatski bankarski sustav internacionaliziran pa je vrlo upitno koju učinkovitost u reguliranju procesa reprodukcije može imati centralna banka.

Budućnost nam je još sumornija. Naime, centalizacija i koncentracija kapitala pokazuje da je danas donja granica veličine bilance stanja poslovne banke u EU iznad 10 milijardi €. Taj podatak znači da u Hrvatskoj ima mjesta za tri male banke. Očekuje se da će se u vrlo kratkom razdoblju donja granica veličine bilance stanja poslovne banke povećati na 30 milijardi € što znači da u Hrvatskoj ima mjesta za samo jednu poslovnu banku.

Ako su moja reazmišljanja točna slijedi jasan zaključak: da bi Hrvatska mogla upravljati svojim razvojem i biti ravnopravni, uz sva ograničenja, čimbenik (čitaj: građanin) mora razviti nacionalnu komercijalnu banku. Upravo je poslovna banka bitan instrument razvoja svake pa i naše zemlje.